

MAAJID NAWAZ

**CONFESIUNILE
UNUI FOST
ISLAMIST**

Traducere din limba engleză de Sorin Șerb
Prefață de Ion Duvac

CORINT
BOOKS
—2017—

Prolog

Southend, 1992

„Slammer” (pușcărie): asta e semnătura mea când pictez în draci, când umplu străzile cu graffiti. Îl scriu fără un „m” – „Slamer” – pentru că e mai rapid așa, iar viteza contează, dacă nu vrei să fii prins de polițiști. Sunt un B-boy* hip-hop, mare fan Public Enemy și N.W.A.** Piese ca *Rebel Without a Pause*, *Fear of a Black Planet*, *Fuck tha Police* au versuri profunde. Am un costum pe cînste, cu pantaloni bufanți de cațifea cord, cu pense la spate și adidași trăsnet. Sunt tuns zero pe părți – iar părul, când nu e prins cu o bandană roșie, stă ridicat, cu un model fain la spate. Cei din gașca mea poartă toți aceleași haine, răcnesc aceleași melodii. Ca Erick and Parrish Making Dollars***, vrem *Business*. Am cincisprezece ani și locuiesc în Southend, în Essex. Vara aceasta, ca în oricare altă vară, bălciul este aici, în parcul de vizavi de casa mea. Când eram mic, obișnuiam să mă duc la târg cu prietenii. Pe atunci, nu ne interesau decât jocurile din parcul de distracții:

* Dansator de breakdance (n. tr.).

** Formații americane de hip-hop (n. tr.).

*** Formație americană de hip-hop. Toate cele șapte albume ale acesteia apărute până în prezent conțin în titlul lor cuvântul *business*. Aici, acesta este folosit cu sensul de „bătaie” (n. tr.).

mașinuțele „bușitoare” și tot soiul de lucruri care se roteau. Și acum mă duc cu tovarășii mei, dar noaptea, nu în timpul zilei. Acum nu mă mai interesează jocurile. Mă duc să mă simt bine și să văd ce femei se mai arată pe acolo, să le văd pe talentatele locului.

Cum spunea Ice Cube, *azi a fost o zi bună...* sau cel puțin așa fusese până atunci. Cerul întunecat e plin de lumini încetoșate: se aud chiotele fetelor și bufniturile mașinuțelor; se simte mirosul dulce și acru în același timp de vată de zahăr și ceapă prăjită, tipic bălciului. Pe când ne învârteam de colo-colo, ieșiți la vânătoare de gagici, apare din mulțime o figură cunoscută. Este prietenul meu Chill, pe numele lui adevărat Tsiluwa. Eu și Chill suntem apropiați. Născut în Zimbabwe, a emigrat în Marea Britanie cu câțiva ani în urmă. Vine alergând către noi prin mulțime și pot vedea pe chipul lui cât e de ușurat că ne-a găsit.

— Hai să trăiești, Chill. Ce faci, frățicule?

— E rost de cafeală, băieți! zice el.

Chill se întoarce. I-am urmărit privirea să văd dincotro și de cine fugise. Îmbrâncind oamenii din calea lor, se apropiau grăbiți câțiva flăcăi albi, în gecii bomber verzi. Când au văzut că Chill are prieteni, s-au oprit. Mulțimea aflată între noi a început să se împrășteie, iar inima mea porni a bate nebunește. Șeful, Mickey, un bine-cunoscut bătauș local, ne examinează atent și execută salutul nazist cu mâna dreaptă. Camarazii lui i se alătură, înjurând și salutând ca naziștii, strigându-ne „cioroilor”, „*paki*”^{*} și spunându-ne să ne cărăm naibii de unde am venit. Mă simt bine să știu că, în situații de genul acesta, tovarășii mei

* Cuvânt depreciativ folosit în Marea Britanie pentru cei născuți în Pakistan sau Africa de Sud (n. red.).

sunt alături de mine. Amenințările lui Mickey sunt clare: am mai trecut prin asta și înainte, dar nu e ceva cu care să mă fi obișnuit. Mai ales când la mijloc nu sunt doar vorbe: știu din experiență că au ascunse șișuri. Dacă ne prindeau, ne făceau bucați. Cu cât dura mai mult confruntarea, cu atât se subția mai mult mulțimea, iar aglomerația din bâlci făcuse loc unui amenințător câmp de luptă. Nu voia nimeni să se bage.

Ne despărțim. Alerg printre chioșcuri, intrând și ieșind din mulțime, alergând atât de repede, că-mi aud inima bătând cu putere, la concurență cu țipetele celor care se dau în mașinuțe. Unde e paznicul parcului de distracții când ai nevoie de el? Mă bucur că știu bine parcul, știu încotro s-o iau. Asta înseamnă că pot să scap de acei skinhead și îmi dau seama ușurat că strigătele lor se aud tot mai departe pe măsură ce îmi croiesc drum către ieșire. Apoi o iau la sănătoasa pe stradă, îndreptându-mă către casă. Intru, urc în camera mea și caut sub pat, unde îl țin ascuns: cuțitul meu preferat de vânătoare. Sărind câte trei trepte deodată, trop, trop, trop, cobor și ies pe ușă înainte ca părinții mei să mă poată întreba ce și cum. Ei fac parte dintr-o generație mai îngăduitoare cu asemenea situații, dar ocupându-se de un chioșc de ziare amplasat chiar vizavi de parc, în mod cert aceasta nu este o purtare pe care s-o aprobe. Dar eu și oamenii mei gândim altfel. Nu e vremea să plecăm capul și să sperăm că rahatul ăsta va trece. E momentul să stau alături de tovarășii mei, să-i susțin. Niciun rasist nu ne va alunga de pe străzile noastre.

Gașca noastră se adună într-un loc dinainte stabilit: locul spre care ne îndreptăm când trebuie să ne despărțim în felul acesta. La ceva timp, însă odată ce vedem că locul este sigur, ne strângem la intersecția dintre Chalkwell Avenue și London Road.

Nu o căutăm cu lumânarea, dar cu siguranță că nici nu vom da înapoi. Nu vom ceda în fața lui Mickey și a clovnilor lui.

Odată întorși pe London Road, în urma noastră oprește deodată o furgonetă albă. Ușile din spate se deschid și coboară un grup de skinhead amenințători.

Rahat, am pus-o.

Am auzit povești despre „vânătoarea de *paki*”. Povești despre grupuri de tipi care căutau victime nevinovate să le taie cu cuțitul. De data asta însă, e prima oară când eu sunt cel vânat. Am fost păcăliți. Mickey și ai lui, îmbrăcați cu gecii bomber, cu toată înfățișarea lor, erau băieți de-ai locului, ca și noi. Acești skinhead sunt dintr-o ligă diferită: mătăhăloși, solizi ca niște closete de cărămidă, cu vârste de peste douăzeci de ani, înarmați până în dinți și puși pe treabă. Atunci când sar din mașină, se vede în lumina de pe stradă strălucirea unui cuțit. Unii au bate în capul cărora bătuseră cuie. Dacă ne prind...

Toți tovarășii mei gândesc ca și mine: trebuie să ne mișcăm repede. „Șișul meu!” îmi zic, auzindu-i cum fac prăpăd pe stradă. Trebuie să mă descotorosesc de cuțit! Dacă-l găsesc la mine, o să creadă că vreau să mă bat cu ei. Singura mea șansă e să le dovedesc că n-am nimic la mine, să-mi încerc norocul, poate mă lasă în pace. Intru repede pe o ulicioară, mă ciucesc și ascund cuțitul în spatele unei tufe. Apoi ies și o iau la fugă, panicat pentru o clipă fiindcă nu știu încotro s-o iau, dar – *la naiiba* – sunt înconjurat. Sunt cinci-șase dintr-ăștia, venind din toate părțile. Cuțite, boxuri, bate. Salută iar ca Hitler și înjură de mama focului: *Paki nenorociți, plecați dracului de unde ați venit!*

Mă simt tot mai înfricoșat, copleșit de adrenalina. Privirea acestor tipi nu poate însemna decât un lucru: ei știu că acum nu mai am pe unde să fug, și eu la fel. Asta e, „*așa-i când e să se-ntâmple*”. Am avut femeile mele, am cântat melodiile

preferate, m-am distrat. Acum, cred că pur și simplu o s-o mierlesc...

*

Egipt, 2002

Sunt dus la locul martirajului meu, *shahadah*? Sunt legat și am ochii acoperiți cu niște cârpe jechoase, înghesuit între alte ființe înspăimântate și nenorocite, transpirând sub soarele nemilos al deșertului. Arșiță și sare. Arșiță și sare. Doar asta simt în gură. Mirosul acru, puturos al fricii este puternic în spatele dubei în care ne aflăm. Duhnește din transpirația celor cu care mă înghesui, și sunt sigur că și eu eman același miros. Cineva din dreapta mea murmură ceva ininteligibil: se roagă, se smiorcăie sau este pur și simplu confuz. Ceilalți tac, dar după respirația lor greoaie, neregulată, îmi dau seama că așteaptă, așteaptă să vadă ce soartă li s-a pregătit.

Au trecut, pare-se, patru ore de când m-am deșteptat, poate cinci. Nu am cum să știu cu siguranță. Mistuitoarea căldură ar putea însemna că suntem la Cairo, dar, repet, am putea fi oriunde în Egipt. *Allahu a'lam* – doar Dumnezeu știe. Poate că, în cele din urmă, îmi vor trage un glonț în ceafă. Se știe că securitatea statului, numită Aman al-Dawla, duce oameni cu autobuzul în deșert, unde exact asta face. Ce binecuvântare ar fi! Repede și ușor. Abia aș avea timp să citesc mărturisirea mea de credință, *Kalimatain*, înainte de a da colțul. Da, Coranul, trebuie să-mi amintesc Coranul. Capitolul *Ya-Seen* mă va liniști cu siguranță. Încerc să-mi amintesc cuvintele cu toată concentrarea de care sunt capabil, însă nimic nu străpunge ceața grea, aproape asfixiantă din mintea mea.

Apoi aud cu plăcere când un recrut din poliție, un *shaweesh*, ne scoate din dubă și ne împinge pe niște trepte pe care nu

le putem vedea: al-Gihaz. Aparatul. Sediul central al Aman al-Dawla, cunoscut în tot Egiptul din ceea ce se zvonea despre întunecoasele sale celule subterane. Mulți au ieșit de acolo nebuni, incapabili să spună ce li s-a întâmplat, alții nu au mai ieșit deloc.

Aici mi-am pierdut numele. Acum sunt doar un număr. Patruzeci și doi – *itnain wa arba'een* – asta este ce trebuie să țin minte, la acesta trebuie să răspund mereu când sunt strigat. *Itnain wa arba'een, itnain wa arba'een, itnain wa arba'een*. Nimic altceva nu este sigur. Nu știi dacă voi coborî aceste trepte fără să cad, nu știi când voi fi bătut. Am fost lipsit de orice apărare; faptul că sunt legat la ochi mă face să nu văd ce urmează. Îmi încordez trupul anticipând loviturile: este epuizant, dar e tot ce pot face. Mușchii abdomenului și cefei mă dor de atât efort.

Se schimbă aerul, ceea ce-mi spune că am fost dus la subsol. Spațiul începe să se strâmteze; simt zidurile umede și invizibile tot mai aproape. Împins de-a lungul unui coridor, miasma mă izbește ca un pumn în stomac; e duhoarea excrementelor umane lăsate să dospească prea mult. Străpunge agonia și oboseala, lăsându-mă fără respirație și implorând pe mutește un răgaz. Simt mișcare din ambele părți, viermuiala neliniștită a trupurilor încarcerate. Celule aglomerate la dreapta și la stânga mea.

Nefiind pic de loc, am fost aruncat peste cei care zăceau deja pe pardoseala murdară; suntem ca niște piese umane de domino. Simt că strivesc sub mine un trup străin. *Ya akhi* – frațele meu, iartă-mă pentru că te apăs cu greutatea mea. Vreau să vorbesc, dar ni s-a ordonat să păstrăm tăcere deplină, altminteri vom fi reduși la tăcere. Ceas de ceas, noi trupuri sunt aruncate lângă mine. În lumea însingurată a celui legat la ochi, nu am cum distinge un cadavru viu de altul.

Așa începe lungul priveghi de la al-Gihaz. Fără odihnă, fără comunicare, fără mișcare. Tremurând și asudând între extreme termice bine chibzuite, trebuie să fim gata să răspundem în fiecare oră la apel, când se strigă numerele care ni s-au dat. *Itnain wa arba'een, itnain wa arba'een, itnain wa arba'een*. Nu trebuie să uit. A nu răspunde sau a adormi înseamnă un bocanc dat cu sete în plină figură.

În momentele de luciditate, îmi amintesc că nimeni nu știe unde sunt, nici soția și copilul pe care i-am lăsat în urmă plângând după mine în toiul nopții, nici părinții care nu mai aveau liniște de când hotărâsem să mă mut în Egipt. Mi se pune un nod în gât de frică în timp ce încerc să-mi recapăt stăpânirea de sine. Allah, fii îndurător. *Hasbi Allah wa ni'mal wakeel* – tu ești de ajuns, ești cel mai bun apărător. Încă de când m-am dedicat reîntemeierii Califatului, am petrecut ani știind că acest moment va sosi. Faraonii nu au fost nicicând înfrânți fără sânge și sacrificiu, iar cei drepți au plătit mereu un preț greu pentru a ieși învingători. Dar ajută-mă, Doamne, să trec prin încercarea aceasta, că sunt speriat și singur. *Ya-Seen, wal Qur'an il-Hakim...*

Zile, nopți, nu mai pot face deosebire. Dar îmi dau seama cutremurându-mă atunci când se termină apelul și începe „ancheta”. Un frate de pe un culoar apropiat – primise numărul unu – este ridicat brusc în picioare.

Raqam wahid!

Împleticindu-se în mijlocul protestelor înăbușite, el își croiește drum printre șirurile de prizonieri până într-o cameră aflată la capătul coridorului. Ușa rămâne deschisă ca un soi de avertisment pentru noi, ceilalți. Țipete. Lovituri surde. Rugăminți. Apoi, un sunet care mi-a întors stomacul pe dos. Pătrunzătorul, inconfundabilul pârâit al curentului electric, urmat de un țipăt care-ți îngheață sângele în vine.

A'uzu billah – caut adăpost la Domnul! E greu de imaginat impactul pe care-l are un urlet de durere până nu-l auzi cu urechile tale. Un cor de șoapte inundă coridorul atunci când frații mei încep să se roage cu glas scăzut. Știm cu toții că numerele noastre vor fi strigate în scurtă vreme. Gândește! îmi spun. Recită Coranul! Dar buzele îmi tremură, gâtul îmi este uscat, iar mintea este buimăcită de epuizare și teamă.

Se aud câțiva pași când fratele nostru este adus înapoi în celulă. Trupul său fără vlagă este aruncat lângă un perete, producând o bufnitură oribilă, semn că totul se încheiase. Și apoi:

Raqam itnain!

Urmează numărul doi. Cu timpul, amenințările, țipetele gardianului și vaietele fraților anonimi se contopesc într-un nesfârșit torent de urlete. Cu o regularitate brutală, sunt strigate numere tot mai apropiate de al meu – din ce în ce mai apropiate.

Itnain wa arba'een, itnain wa arba'een, itnain wa arba'een.

Nu trebuie să uit.

*

Texas, 2011

Primăvara face loc verii în Dallas, și simt deja că este prea cald. Gulerul hainei îmi roade gâtul când privesc afară din mașina care m-a luat de la hotel; împrejurimile devin tot mai impunătoare pe măsură ce ne apropiem de destinație. Lucru deloc surprinzător de altfel, dată fiind destinația.

La Dallas s-a deschis de puțină vreme Centrul Prezidențial pentru Democrație, iar conferința la care tocmai am luat cuvântul face parte din festivitatea de inaugurare. Am fost invitat să vorbesc despre rolul mijloacelor on-line de socializare în recente revolte din Orientul Mijlociu – protestele de masă care au aprins regiunea și au scuturat jugul tiraniei și represiunii vechi

de decenii. Evident, restul lumii urmărește desfășurarea evenimentelor cu mare atenție. Din grupul meu de vorbitori a făcut parte Oscar Morales, prieten și coleg activist. Oscar este considerat responsabil de organizarea celei mai mari demonstrații care a avut loc vreodată împotriva terorismului – 12 milioane de persoane au răspuns popularei sale campanii on-line, ieșind în stradă pentru a protesta împotriva grupării teroriste columbiene FARC. Împreună, eu și Oscar ne-am adresat unui auditoriu format din activiști globali, vorbindu-le despre modul în care platformele on-line pot fi exploatate pentru a mobiliza și a da apă la moară mass-mediei tradiționale. Fantastic. Cu doi ani în urmă nici nu auzisem de Twitter. Acum îmi foloseam contul pentru a oferi informații despre interviurile date întruna la televiziune cu privire la revolta populară din Egipt.

Odată încheiate aceste formalități, merg la masa dată de sponsorul evenimentului. Am ajuns la o clădire mare, impunătoare, iar la ușă am fost întâmpinat de un majordom care mi-a spus că oaspeții „vor avea o ținută lejeră” – cu alte cuvinte, ne vom da jos haina și cravata. Stânjenit de renunțarea la haină, am trecut de ușile de la patio către o peluză uriașă, desăvârșit întreținută, unde toți oaspeții vorbeau unii cu alții și unde se servea bufetul.

Indiferent cât de atrăgător ar fi mirosul unui grătar texan, și mai interesanți sunt oaspeții prezenți la această întâlnire. Îl zăresc pe fostul consilier pe probleme de securitate națională Stephen Hadley tăifăsuind într-un colț cu fostul secretar de stat Condoleezza Rice. Pe când făceam coadă să-mi pun o porție de friptură, vine la mine un bărbat care se prezintă drept Michael Meece, șef de cabinet al unui fost președinte. El îmi spune că sunt invitat să mă alătur gazdei la masa lui. Urmându-l pe Meece, mă trezesc alături de figuri familiare:

Stephanie Rudat, activistă americană și organizatoare de campanii, diverși activiști revoluționari egipteni și sirieni. În fine, poftindu-mă să iau loc pe un scaun gol de lângă el, gazda: fostul președinte al Statelor Unite, George W. Bush.

Multe îmi trec prin minte privind acest chip atât de cunoscut, însă îmi păstrez expresia indiferentă. Strâng mâna pe care mi-o întinde și mă așez. Iau masa cu Bush: e ceva cu totul neașteptat. Îmi revin în minte frânturi de apariții televizate, prezența sa publică, caricaturile, toate îmi fulgeră prin fața ochilor când îmi amintesc de „Războiul său împotriva Terorismului”, războiul lui împotriva mea.

La masă era deja o discuție în desfășurare și am devenit atent pentru a-mi dau seama despre ce este vorba. Bush ascultă cu atenție fiecare persoană, întrerupându-i adesea pe interlocutori pentru a le pune întrebări și a cere lămuriri. Se dezbate viitorul Egiptului; egiptenii susțin cu înfocare necesitatea judecării rapide a dictatorului detronat, Hosni Mubarak. În viziunea lor, procesul și întemnițarea lui vor vesti un nou început pentru Egipt.

Îmi pare rău, dar eu sunt de altă părere și simt că trebuie să le spun celor de față ce mă îngrijorează. Încerc să le explic de ce concentrarea obsesivă pe „justiție” ar putea fi în detrimentul intereselor pe termen lung ale Egiptului.

— Este nevoie în primul rând de adoptarea unei constituții, urmată de alegeri, după care se poate ajunge și la judecarea lui Mubarak. Dacă Egiptul nu reușește să adopte la început o constituție, primul partid care va câștiga alegerile o va crea după propria imagine. Justiția nu poate fi arbitrară, ea trebuie să se bazeze pe lege.

Nu spun asta într-un mod dezinteresat, ci dintr-un punct de vedere profund personal; suspendarea drepturilor

constituționale ca urmare a asasinării președintelui Sadat în 1981 mi-a influențat viața într-un mod pe care încă nu pot să-l înțeleg. Am aflat ce înseamnă cu adevărat starea de necesitate și ignorarea libertăților individuale. Am văzut de ce este capabil regimul Mubarak: frica paralizantă, umilințele de fiecare zi, tortura...

— Stop, mă întrerupe deodată Bush, care și-a îndreptat acum întreaga atenție asupra mea. Cum definești tortura?

Bush îmi cere să dau o definiție a torturii? Îmi dau seama pe dată că interesul său nu este pur academic – în timpul mandatului său, dezbateră în legătură cu ce este și ce nu este tortura a fost o componentă vitală a „Războiului împotriva Terorismului”. În 2002, Biroul de consultanță juridică al lui Bush a scris un memoriu celebru având ca temă „tortura cu apă pe scândură”, o tehnică de interogare care presupune simularea înecului, prizonierului turnându-i-se apă peste fața acoperită cu celofan. Autorii memoriului ajungeau la cunoscuta și foarte controversata concluzie că aceasta nu este un act de tortură, ci o tehnică de interogare „îmbunătățită”, devenind astfel admisibilă din punctul de vedere al legilor americane.

De unde să încep? Să spun oare ce cred despre aspectul exagerat de militarizat al „Războiului împotriva Terorismului” și cât a costat omenirea din punctul de vedere al încălcării drepturilor omului, dând apă la moară teroriștilor și aducând mari prejudicii țărilor vizate? Să aduc în discuție Irakul? Am vorbit în mod public despre aceste chestiuni, însă cum ai putea răspunde când cel care conduce „Războiul împotriva Terorismului” îți cere opinia la un grătar, în curtea casei sale.

M-am hotărât să abordez frontal problema.

— Cum definesc tortura? Ce credeți despre electrocutare?

Mă uit la Bush, așteptând să fiu întrebat despre tortura cu apă pe scândură. El, în schimb, dă din cap aprobator și recunoaște pe un ton serios:

— Da, electrocutarea *este* tortură. Apoi, fluturând din mână, mă îndeamnă: Spune mai departe, te rog.

Cuprins

<i>Prefață</i> de Ion Duvac	5
<i>Cuvânt-înainte</i>	11
Prolog	13
Partea întâi	
B-BOY	25
Capitolul 1 – <i>Mai există un Gujrat, în Pakistan</i>	27
Capitolul 2 – <i>Jocul ăsta nu e pentru paki</i>	41
Capitolul 3 – <i>Doctorul care a spus</i> <i>„la naiba cu poliția”</i>	50
Capitolul 4 – <i>Matt, străinul înjunghiat în locul meu</i>	64
Capitolul 5 – <i>Rucsacul verde fără bombe</i>	79
Capitolul 6 – <i>Când a căzut moscheea Babri din India</i> ...	90
Capitolul 7 – <i>O țară în care feții sunt scoși</i> <i>cu sabia din pantece</i>	103
Partea a doua	
ISLAMIST	115
Capitolul 8 – <i>Preluare islamistă</i>	117
Capitolul 9 – <i>12 000 de musulmani strigând</i> <i>„khilafah” pe Wembley Arena</i>	124
Capitolul 10 – <i>Sluga Celui-ce-Silește</i>	133
Capitolul 11 – <i>Pântecul care m-a purtat</i>	141

Capitolul 12 – <i>Un vot pentru împietrirea inimii</i>	151
Capitolul 13 – <i>Romantismul luptei</i>	159
Capitolul 14 – <i>Visând la un califat nuclear</i>	168
Capitolul 15 – <i>Califi în Copenhaga</i>	183
Capitolul 16 – <i>Diatriba</i>	192
Capitolul 17 – <i>Bun venit în Egipt, aici facem ce vrem noi</i>	211
Capitolul 18 – <i>Ghimamah nu are reguli</i>	219
Capitolul 19 – <i>Numărul patruzeci și doi</i>	232
Capitolul 20 – <i>Assalaamu alaykum, tocmai ai ieșit din iad</i>	239
Capitolul 21 – <i>Luxul unei audiențe</i>	247
Capitolul 22 – <i>Pinguinul lovit cu papuci</i>	255
Capitolul 23 – <i>Monocrația</i>	267
Partea a treia	
RADICAL	277
Capitolul 24 – <i>Mintea poarte merge încotro o duce inima</i>	279
Capitolul 25 – <i>N-ai dreptul să taci</i>	296
Capitolul 26 – <i>Câți ani ai pierdut?</i>	306
Capitolul 27 – <i>Intimidare civico-democratică</i>	320
Capitolul 28 – <i>Scuze după un deceniu</i>	328
Capitolul 29 – <i>Maimuțe de la zoo</i>	343
Capitolul 30 – <i>În vizită la Numărul 10</i>	352
Capitolul 31 – <i>Khudi Pakistan</i>	360
Capitolul 32 – <i>Voi vedea ziua ta când va sosi</i>	372
Epilog	382
<i>Glosar de termeni arabi</i>	385
<i>Bibliografie</i>	387
<i>Mulțumiri</i>	391